

Inscenacija običaja kao kazališna predstava

Sažetak

Izvornost folklornih izvedbi zavisi od konteksta a ne samo od načina izvođenja. Obredi i običaji (naročito svadba) javljaju se sve češće na seoskim pozornicama i čini se da je to spontani proces, simboličko djelovanje (ponašanje) koje želi obnoviti i sačuvati u sjećanju tradicijski način života koji sve brže odumire.

Na hipotetičkom primjeru izvedbe svadbenog običaja na sceni u članku su pokazane razlike između prave svadbe i njezine inscenacije, a zatim je ukratko izložena povijest početaka inscenacije običaja u Hrvatskoj od 1925. godine, s posebnim osvrtom na ulogu ideologije seljačkog pokreta između dva rata i Seljačke sloge u stvaranju kazališnog žanra seljačkog igrokaza. Seljački igrokaz želi biti isječak iz života, ne iz života kakav jest, nego iz života kakav je "nekad bio" ili čak "kakav bi morao biti" kad ne bi bilo pogubnog utjecaja grada i "tuđinske" kulture...

Djelatnost ogranaka Seljačke sloge traje i poslije rata i nastavlja se u kulturnoumjetničkim društvima do naših dana. Spomenuti su i neki suvremeni primjeri inscenacije običaja i seljačkih igrokaza u zagrebačkoj okolici.

Pokazuje se da izvedbe običaja na sceni obično imaju mnoge loše strane i da rijetko rezultiraju dobrim predstavama u kazališnom smislu. Te predstave, međutim, imaju svoje opravdanje kao modalitet zaštite običaja koji se javlja kod samih sudionika folklornih procesa u promijenjenom društvenom kontekstu, kao čuvanje i prilagođavanje običaja istodobno, kao intenzifikacija, zgušnjavanje napuštenog običaja u jednu točku, na pozornicu. Tim izdavanjem nastaje nova kvaliteta - kazališna predstava.

Folkloristima, etnologima i svima onima koji su profesionalno ili emotivno vezani uz tradicijski folklor takve predstave mogu izgledati nezgrapno ili čak neukusno, ali moramo ih prihvatiti kao potrebu suvremenog čovjeka, kao traženje vlastitih korijena u zavičajnoj tradicijskoj kulturi. Idealizacija prošlosti istodobno je projekcija željene budućnosti. Ideja napretka ima svoj korelativ u ideji povratka u dobra stara vremena - u "zlatno doba", u "izgubljeni raj".